

Statushouder voor de klas; wat brengt dat de school?

door Eva Klooster (LOWAN-vo)

Bas Korpadi en Maya Alshami werken op ISK Het Gooi. De eerste als teamleider, de tweede als wiskundedocente. De wieg van Bas stond niet ver van school, die van Maya in Syrië. In dit dubbelinterview vertellen zij over onderwijs aan nieuwkomers. En over hoe Maya's ervaringen bijdragen aan begrip van de leerlingen en welke verwachtingen leerlingen en opvoeders uit Syrië hebben van een school.

ISK Het Gooi telt ruim driehonderd leerlingen en heeft twee locaties. Een locatie is gevestigd in de gemeente Laren, in een groot gebouw dat zij delen met een vmbo (College de Brink). In Laren kunnen ze al een beetje Nederlands. Op de zusterschool in de gemeente Naarden wordt voornamelijk aan de nieuwkomers lesgegeven die nog maar net in Nederland zijn en de taal nog helemaal moeten leren.

ISK Het Gooi is één van die scholen die mee kan praten als het gaat om de uitdagingen van het nieuwkomersonderwijs. Begin van het schooljaar werden maar liefst tachtig nieuwe leerlingen ingeschreven bij ISK Het Gooi. Veel van de leerlingen hebben een verleden dat getekend is door onzekerheid. Voor hun toekomst geldt vaak hetzelfde. Wat zijn in deze context de steunpilaren op school? Teamleider Bas Korpadi kan er wel een paar noemen. Zoals aandacht houden voor het welzijn van de professionals, door regelmatig met het team samen te zitten. En rustig blijven communiceren met leerlingen en aandacht houden voor wat 'achter het gedrag van leerlingen' zit. Daarvoor is kennis van de achtergronden van leerlingen nodig, vindt Bas. En zo komen we te spreken over de rol van wiskundedocente en ex-ISK leerling Maya Alshami.

Maya Alshami is afkomstig uit Syrië, is 25 jaar oud en heeft al een Nederlandse lesbevoegdheid op zak. Maya was nog maar net 20 jaar toen ze voor het eerst voor de klas stond op een ISK. De jongens in haar klas, destijds niet veel jonger dan zichzelf, vonden dat nog best ingewikkeld. Voor de broer van Maya, die eveneens op de ISK werkt als wiskundedocent was de omgang met jongens in de klas aanvankelijk makkelijker. Inmiddels is duidelijk hoeveel Maya voor de leerlingen kan betekenen en ligt die eerste periode ver achter haar.

Waar moet ze haar verhaal beginnen? Misschien wel in Syrië, waar ze op de middelbare school verliefd werd op het vak wiskunde. Lang heeft ze niet van de wiskundelessen kunnen genieten. Door de oorlog was het voor Maya niet mogelijk om iedere dag naar school te gaan. De redding kwam van Manal, haar docente wiskunde. Een Syrisch christelijke docente die zag hoe gepassioneerd over wiskunde Maya was. Zij zorgde dat Maya voldoende huiswerk meekreeg om zonder school verder te kunnen. En dat zou nodig zijn, want Maya zou nog veel meemaken.

'Voor onze vlucht naar Nederland hebben wij een heel moeilijk leven gehad in Syrië, we moesten in totaal zeven keer verhuizen. Ik heb heel vaak 's nachts moeten vluchten. Overdag had ik als twaalfjarige al een baan. Om 5 uur 's nachts gingen mijn broer en ik aan het werk. We werden behandeld als volwassenen, maar wij waren nog kinderen.'

Bas Korpadi kwam via het vak gymdocent vanuit het regulier onderwijs op de ISK terecht. Hij was direct onder de indruk van de ISK-leerlingen.

'In het regulier willen de leerlingen vaak niet, maar 95% van de ISK-leerlingen wil heel graag leren. Die vijf procent die niet naar school komt, heeft vaak al te lang zelfstandig geleefd en gewerkt (...) Het eerste dat mij opviel op de ISK was de puurheid van de leerlingen. En hun rugzak die kinderen niet horen te hebben op die leeftijd. Je gunt zelfs volwassenen dat niet eens. Ik was oprecht nieuwsgierig naar ze en kreeg ze aan het bewegen door achter het gedrag te kijken. Ik wilde weten waarom sommigen niet naar gymles kwamen?'

Bas begon vragen te stellen aan de leerlingen die wegbleven bij zijn lessen. Hij ontdekte dat de les niet het probleem was, maar de schoenen voor de les. In die tijd moesten de leerlingen nablijven als zij 'hun spullen niet op orde hadden', vertelt Bas. Maar veel leerlingen hadden geen extra schoenen en zij vertelden, vanwege hun geloof, niet op blote voeten te mogen gymen. Bas besloot leerlingen de achtergebleven schoenen te geven en vroeg hen vervolgens 'wat wil je wel? Wat vind je leuk? Welke spelletjes deden jullie vroeger?' Bas ging op zoek naar wat hij noemt 'het vonkje'. Hij zag dat het werkte, door die spelletjes te doen in de les, kregen ze een beetje regie en houvast terug.

Onderwijs in Syrië

Maya weet vanuit Syrië dat docenten meestal geen vragen stellen aan leerlingen. 'In Syrië zijn de meeste docenten niet goed pedagogisch opgeleid, ze doceren hun vak maar verder niets'. Maya legt uit dat veel elementen van het Nederlands onderwijs onbekend zijn in Syrië. Zoals het begrip 'verzuim' en het registreren of beboeten van afwezigheid. De school bemoeit zich in Syrië niet met het mentaal welzijn van leerlingen. En of de leerlingen naar school komen is een zaak van de ouders, vertelt Maya.

'Als je als minderjarige niet naar school komt in Syrië, dan ben je gewoon afwezig. Als je niet komt is het ook goed, niemand gaat erachteraan. Dat was toen al en zo is het nu nog. School heeft geen andere functie dan lesgeven. De bredere functie die een school in Nederland heeft is niet bekend.'

Door de verschillende verwachtingen van een school kan een gesprek met ouders stroef verlopen. Teamleider Bas komt die situatie regelmatig tegen. Onlangs nog nodigde hij een leerling met wie het niet goed ging, uit voor een gesprek samen met zijn tante bij wie hij woont.

'Ik vroeg aan leerling en zijn tante 'wat kunnen wij voor je doen?'. Zij keken elkaar aan, zo van, wat wil hij van ons? Dat gebeurt wel vaker, ze begrepen niet wat ik van hen wilde. Maya zat erbij en begrijpt hen dan direct. Ze heeft mij toen gezegd: je moet beter uitleggen wat je kan doen als school. Dat we binnen de school hulp kunnen bieden of extern.'

Brugfunctie naar zorgteam

Maya waarschuwt niet te verwachten dat vragen stellen ertoe leidt dat leerlingen direct kunnen vertellen wat ze dwarszit. Dat vraagt geduld. Het praten over gevoelens is in Syrië niet gebruikelijk, zeker niet in de context van onderwijs. Daardoor blijft veel problematiek verborgen, schetst ze. Ze raadt aan rustig te luisteren, maar ook duidelijk uit te leggen wat je kan betekenen en wat niet. Leerlingen die met haar willen praten biedt ze een luisterend oor,

maar ze wijst ze ook direct op het zorgteam.

'Ik vertel aan het begin van het gesprek met leerlingen 'ik ga luisteren en ga kijken wat ik voor je kan doen'. Maar ik zeg aan het begin van gesprek ook duidelijk dat ik zorgen soms moet melden aan het zorgteam.'

Maya blijft in haar rol als wiskundedocente. Toch heeft ze, door een luisterend oor te bieden aan leerlingen en ouders uit Syrië, wel een brugfunctie naar de zorg.

'Kortgeleden vroeg een Syrische leerling om een gesprek met mij. Dat ik de taal spreek hielp hem om over de drempel om zijn verhaal te doen. De jongen vertelde dat hij sinds het overlijden van zijn vader de man in huis is, maar dat hij de verantwoordelijkheid niet meer kan dragen. Er wordt door zijn moeder te veel aan hem gevraagd. Als man is hij niet gewend dat hij over gevoelens kan praten, toch heeft hij het hele gesprek gehuild. Hij vroeg 'kan je praten met mijn moeder, help mij, zo kan ik het niet volhouden''

Na het gesprek heeft Maya de maatschappelijk werkster van school ingelicht. Samen hebben ze besloten om binnenkort op huisbezoek te gaan. Maya: 'We gaan moeder niet aanvallen, we weten dat de moeder nooit anders heeft geleerd, die heeft ook genoeg meegemaakt. We gaan haar wel uitleggen dat de regels hier anders zijn.'

Wat is de betekenis van de statushouder in school?

Die vraag leg ik voor aan teamleider Bas. Hij ziet dat docenten met een vluchtelingenachtergrond veel stimulans bieden aan de leerlingen. Zij zijn positieve rolmodellen en hebben een andere toegang tot de leerlingen.

Ook het team kan veel leren van de

statushouders in de school. Bijvoorbeeld over de culturele gebruiken of over het onderwijssysteem in de thuislanden. Of helpen duiden 'waar gedrag vandaan komt', herhaalt Bas. Een praktisch voorbeeld was het feit dat veel leerlingen uit Syrië rookten rond de school. Maya wees het team erop dat roken voor deze leerlingen al heel lang een manier van 'coping' is. In Syrië leren kinderen niet om te spreken over emoties, zeker niet in een situatie van oorlog. Om toch een uitlaadklep te hebben, gaan jongeren vaak al op jonge leeftijd roken.

'Kinderen die hier zitten hebben genoeg meegemaakt. In Syrië ga je geen hulp vragen als je vol zit met emoties. Als je nog niet rookt in Syrië en 'vol zit', dan ga je roken met twaalf en dertien jaar, soms al jonger.'

Wat kan de school bieden aan de leerlingen die zich weinig uiten? Maya en Bas zijn het eens: Probeer altijd te kijken wat er achter het gedrag zit. Dat kan door een coach of een begeleider te koppelen aan een leerling. Begeleiders die de taal spreken en ruimte bieden om te luisteren, krijgen makkelijker toegang is hun ervaring. Maya waarschuwt daarbij:

'Het helpt niet per se als de begeleiders ook moslims zijn, taal is juist heel bepalend. Iemand uit Irak of Marokko is niet voldoende. Het gaat erom in de eigen taal te kunnen delen, een gedeeld verleden maakt het nog makkelijker.'

Uitdagingen?

De uitdagingen van statushouders voor de klas zijn grotendeels dezelfde als van andere teamleden, meent teamleider Bas. Wat hem betreft is de grootste uitdaging voor professionals op een ISK: 'Zorgdragen voor je eigen welzijn en niet je grenzen overgaan. Daarom is teamtijd ingevoerd. Dat is een soort check aan het begin van de dag om te polsen hoe het gaat en wat er op dat moment nodig is om het team te laten blijven floreren.'

Toch zijn er volgens Bas wel extra uitdagingen voor docenten als Maya.

Docente Maya Alshami en teamleider Bas Kopardi

'Docenten die gelijkwaardige problematiek hebben meegemaakt, zijn heel veerkrachtig. Ze geven heel veel, je moet ook kijken hoe kan je ontvangen? Waar ligt je grens. Maya zegt moeilijk nee.'

Maya glimlacht, als ik vraag of ze zich herkent in de opmerking van Bas.

'Ja, ik denk dat het komt door de moeilijkheden die we in Syrië hadden. Ik had geen keuze om nee te zeggen of te ontvangen. Ik vind het heel moeilijk om iets van een ander te vragen. Dat herken ik ook bij sommige leerlingen.'

Voor altijd dankbaar

Dat brengt ons gesprek terug bij het eerste vonkje. De wiskundeles in Syrië aan de dertienjarige Maya, vlak voor de oorlog uitbrak en de familie vele malen gedwongen verhuisde. De band die ondanks alles ontstond tussen wiskundedocente Manal en haar leerling Maya was bijzonder.

'De meeste docenten die ik in Syrië heb gehad, gingen geen band aan met leerlingen. Deze docente was anders, zij gaf mij de extra hulp die ik nodig had.'

De wiskundedocente en haar leerlinge moesten beiden Syrië ontvluchten, maar hun band bestaat tot op de dag van vandaag. Wiskundedocente Manal kwam terecht in Duitsland en vanuit daar laat ze nog steeds weten hoe trots ze is op haar ex-leerling. Maya laat op haar beurt weten voor altijd dankbaar te zijn voor haar steun. Als Maya nu iets wenst, is dat zij haar leerlingen op ISK Het Gooi net zo kan ondersteunen, als Manal dat bij haar heeft gedaan. En dat ze later mag zien hoe haar leerlingen zijn gegroeid.

